

prieš egzaminą 10 žingsnių

atnaujinta
serija

RAŠINIO GIDAS

LIETUVIŲ KALBA

Nijolė Bartašiūnienė

ŠVIESA

Turinys

Leidinio vadovė INGRIDA NAVALINSKIENĖ

Konsultavo ir pastabas teikė
lietuvių kalbos mokytoja ekspertė
REGINA DILIENĖ

Dizainerė JURGA ŽELVYTĖ

Pirmasis leidimas 2018

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose,
muziejuose arba archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių
studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą
kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

© Nijolė Bartašiūnienė, sudarymas, 2018

© Nijolė Bartašiūnienė, tekstas, 2018

© Regina Dilienė, tekstas: 4 skyrius; 7 skyrius, 2018

© Leidykla „Šviesa“, 2018

ISBN 978-5-430-06839-4

10 KLASĖS KURSO KARTOJIMAS • 5

1. RAŠINIO LOGINĖS STRUKTŪROS BRANDUOLYS • 6
2. TEMOS SUPRATIMO LYGIAI • 9
3. RĖMIMASIS KULTŪROS ĮVAIZDŽIAIS • 11

Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 13

- Antika ir krikščionybė – Vakarų pasaulio kultūros pamatas (Naglis Kardelis. *Ar paseno antikos paveldas ir vertybės?*) • 13
- Sofoklio „Antigonė“ – Vakarų sąmonėjimo ženklas (Andrius Navickas. *Prigimtinis įstatymas ir prigimtinės teisės: nuo Tomo Akviniečio iki Tomo Hobso*) • 17
- Žmogaus laimės receptas • 18

1 SKYRIUS. RENESANSAS • 20

1. RAŠINIO TEMOS, PROBLEMOS PLĖTOTĖS STRATEGIJOS • 21
2. RAŠINIO PLANAVIMAS • 24
3. EPIGRAFAS IR JO VIETA RAŠINYJE • 27
4. KONTEKSTAS, JO REIKSMĖ, KONTEKSTŲ RŪŠYS. TINKAMAS KONTEKSTAS • 28

Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 32

- Jono Radvano „Radviliada“ – Lietuvos prisistatymas pasauliui • 32
- Martyno Mažvydo „Katekizmo“ lietuviška prakalba – reklamos pradžia • 36
- Hamletas – Renesanso epochos maištininkas (Viljamas Šekspyras. *Hamletas. Monologas „Būt ar nebūt“*) • 38

2 SKYRIUS. BAROKAS • 42

1. TEKSTO STRUKTŪRA • 43
2. KLASIKINĖ DĖSTYMO PASTRAIPA • 45
3. DEДУKČINIO SAMPROTAVIMO PASTRAIPA • 47
4. INDUKČINIO SAMPROTAVIMO PASTRAIPA • 50
5. SAMPROTAVIMAS PAGAL ANALOGIJĄ, ARBA TRADUKČINIS MĄSTYMO BŪDAS • 52

Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 55

- Likimo temos variacijos (Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus odės, Vytauto Mačernio sonetai) • 55

3 SKYRIUS. APŠVIETA • 59

1. POLEMINĖ PASTRAIPA • 60
2. ĮŽANGINĖ IR IŠVADINĖ PASTRAIPOS, JŲ DERMĖ • 63
3. GILIOJI TEKSTO STRUKTŪRA. ARTIMASIS IR TOLIMASIS (DISTANCINIS) TEKSTO SIEJIMAI • 70

Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 73

- Fausto ir Mefistofelio sutartis – modernėjančios visuomenės ženklas • 73
- Kristijono Donelaičio „Metai“ – tautinė poema apie pažemintos tautos išlikimą • 77

4 SKYRIUS. ROMANTIZMAS • 85

1. KŪRINIO ANALIZĖ IR INTERPRETACIJA • 86
2. KONTEKSTO VAIDMUO LITERATŪRINIAME RAŠINYJE • 90
3. CITAVIMAS, PERFRAZAVIMAS IR ATPASAKOJIMAS • 95
4. ANALITINĖ IR LYGINAMOJI PASTRAIPOS. LITERATŪRINIS RAŠINYS • 97

Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 101

- Žmogaus vienišumo apmąstymas (Maironis) • 101
- Tautinė tapatybė: nuo patoso iki sarkazmo (Maironis, Marius Ivaškevičius) • 102

5 SKYRIUS. REALIZMAS • 106

1. ĮRODYMAS, ARBA ARGUMENTAVIMAS. ARGUMENTAI • 107
2. AIŠKINIMAS. MINČIŲ REIŠKIMO BŪDAI • 110
3. KAIP REMTIS PRIVALOMU AUTORIU MI RAŠANT SAMPROTAUJAMĄJĮ RAŠINĮ • 114
4. PROBLEMA IR JOS ANALIZĖ • 117

Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 120

- Fiodoro Dostojevskio „Didysis Inkvizitorius“ – tekstas apie modernaus žmogaus gyvenimą • 120
- Jono Biliūno apsakymas „Ubagas“ – nepelnyto likimo istorija • 125

6 SKYRIUS. NEOROMANTIZMAS • 129

1. KĄ REIŠKIA SAMPROTAUTI? • 130
2. SAMPROTAVIMAS: ANTRAŠTĖS, VERTINIMAS, POVEIKIO FUNKCIJA • 133
3. RAŠINIŲ RAIŠKA IR INDIVIDUALUSIS STILIUS • 134

Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 138

- Juozo Tumo-Vaižganto „Dėdės ir dėdienės“ – užgniauztos ir išsaugotos meilės istorija • 138

7 SKYRIUS. ŽMOGAUS TEMOS VARIACIJOS PSICHOLOGINIŲ ASPEKTU • 145

- PSICHOLOGIJOS MOKSLAS – SAVO TAPATYBĖS SUVOKIMO ŠALTINIS • 146

Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 149

- Persona – žmogaus kuriamas įvaizdis (Jurgis Savickis) • 149
- Ilgas ir sunkus kelias į individualumą (Vincas Mykolaitis-Putinas) • 150

8 SKYRIUS. ŽMOGAUS TEMOS VARIACIJOS SOCIALINIŲ ASPEKTU • 156

1. SOCIOLOGIJOS MOKSLAS – ŽMOGAUS FUNKCIONAVIMO VISUOMENĖJE AIŠKINIMAS • 157
2. DOROVINĖ IR VERTYBINĖ ŽMOGAUS ORIENTACIJA • 159

3. LIUCIFERIO EFEKTAS: KAIP GERI ŽMONĖS
TAMPA BLOGI • 161

Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 164
Aukštesnio statuso poveikis visuomenėje (Kristijonas
Donelaitis, Juozas Tumas-Vaižgantas) • 164
Vertybių klausimas literatūroje (Justinas
Marcinkevičius, Maironis, Aidas Marčėnas) • 167
Liuciferio efektas lietuvių literatūroje
(Balys Sruoga) • 168

9 SKYRIUS. ŽMOGAUS TEMOS VARIACIJOS POLITINIŲ, ISTORINIŲ ASPEKTU • 172

1. PILIETIS – ŽMOGUS, KURIANTIS SAVO VALSTYBĘ
(Mindaugas Kvietkauskas. *Pilietiškumo pradmenys:
pilis ir poezija*) • 173
2. ŽMOGUS SOVIETINIO TOTALITARIZMO GNIAUŽTUOSE
(Justinas Marcinkevičius. *Taburetė virš galvos*) • 174
- Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 177
Vincio Krėvės Skirgaila: kaltas be kaltės ar savo
rankomis sugriovęs pilį valdovas? • 177
Juozo Apučio žmogaus tragedija dėl prarastų dvasios
namų • 179

10 SKYRIUS. ŽMOGAUS TEMOS VARIACIJOS FILOSOFINIŲ ASPEKTU • 183

1. TAUTOS SAMPRATA ANTANO MACEINOS
RAŠTUOSE • 184
2. EGZISTENCIALISTINĖ ALBERO KAMIU PASAULĖJAUTA
(*Užrašų knygelės*) • 185
3. ŽMOGUS MODERNIOS FILOSOFIJOS KONTEKSTE
(Audronė Žukauskaitė. *Metamorfozės: filosofija
ir gyvūniškumas*) • 188
- Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys • 189
Postmodernus žvilgsnis į lietuvių tautą Mariaus
Ivaškevičiaus dramoje • 189
Maištas – gebėjimas išgyventi džiaugsmą beprasmybėje
(Alberas Kamiu. *Svetimas*) • 194
Meno objektas – modernus žmogus • 198

10 KLASĖS KURSO KARTOJIMAS

Antika ir viduramžiai

TIKSLAS

Padėti suvokti, kad bet koks rašytinis tekstas turi loginės struktūros branduolį, kad antikos ir krikščioniškoji kultūra ne tik atspindi tam tikrą laiką ir visuomenę, bet yra aktuali ir šiandien, susijusi su dabartimi.

UŽDAVINIAI

- Nustatyti rašinio, negrožinio teksto loginės struktūros branduolį.
- Suvokti ir atpažinti temos supratimo lygius.
- Analizuoti negrožinį kūrinį remiantis teiginio ir jo patvirtinimo strategija.
- Kuriant samprotaujamąjį tekstą remtis antikos ir viduramžių kultūros įvaizdžiais, meno kūriniais.

LAUKIAMAS REZULTATAS

Gebėti nustatyti skaitomo ar rašomo teksto loginės struktūros branduolį, samprotaujant remtis žinomais kultūros įvaizdžiais. Gebėti kurti struktūruotus užrašus, filosofines mintis iliustruoti literatūros ir mitų pavyzdžiais.

ANALIZUOJAMI KŪRINIAI

Negrožiniai tekstai apie senąją kultūrą. Prisiminsite populiariausius antikos mitus ir Sofoklio tragediją „Antigonė“.

SĄVOKŲ BANKAS

Tema, problema, tezė, vertybės, kultūros įvaizdis; mitas, mitinis mąstymas, narcisizmas, individualumas, kolektyvinė sąmonė, Vakarų civilizacija, stoikai, hedonizmas.

TAIKOMOS STRATEGIJOS

Temos žemėlapis, teiginio ir jo patvirtinimo, lyginimo ir priešinio, struktūruotų užrašų, įsivertinimo termometro ir dienoraščio strategijos; paveikslų supratimo gidas.

Sutartiniai ženklai

	Epochos istorijos ir kultūros apžvalga, glaustas žymiausių asmenybių, kūrėjų ir jų kūrybos pristatymas, trumpa kai kurių programinių kūrinių analizė		Informacijos paieška
	Teorinė medžiaga		Pratybos teorinei medžiagai įsisavinti
	Papildomos teksto skaitymo ir kūrimo užduotys		Užduotis, skirta literatūriniam rašiniui
	Įsivertinimas		Užduotis, skirta samprotaujamajam rašiniui

1. RAŠINIO LOGINĖS STRUKTŪROS BRANDUOLYS

Sužinosite ir suprasite:

- nuo ko pradėti kurti rašinį;
- kaip nagrinėti rašinio sąvokas (reikšminius žodžius), jų turinį ir apimtį;
- kaip nusistatyti rašinio loginės struktūros branduolį ir nuo ko priklausos temos kryptingumas.

Rašinio sąvokų (reikšminių temos žodžių) analizė

Sužinoję rašinio temą pirmiausia išsiaiškinkite reikšminių ir kitų svarbių žodžių reikšmes: bus aišku, ką reikės analizuoti, kokios užduoties ribos. **Reikšminių žodžių reikšmių ieškokite ne tik žodyne** (atkreipkite dėmesį, kad ne visada visos reikšmės tinka), **remkitės ir savo patirtimi** (prisiminkite, ką apie tą sąvoką esate skaitę, girdėję).

Pavyzdys

Tema „Ar meilė suteikia žmogui kilnumo?“

- **Temos analizė.** Reikšminiai žodžiai – *meilė* ir *kilnumas*. Veiksmažodis *suteikia* jungia tas sąvokas, rodo, kad jas būtina susieti. Klausiamasis žodelis *ar* nurodo tris galimus atsakymus: 1) *taip*, meilė suteikia kilnumo; 2) *ne*, meilė nesuteikia kilnumo; 3) meilė *ne visuomet* suteikia žmogui kilnumo.

Sąvokų analizė

Meilė – prisirišimo, atsidavimo jausmas; stipraus traukimo prie kitos lyties asmens jausmas; patraukimas, linkimas. *Galima mylėti tėvynę, šeimą, kitą asmenį, save...*

Kilnumas – teigiama charakterio savybė, apibūdinanti veiklą, nulemtą aukštų dorovinių tikslų.

Rašinio loginės struktūros branduolio nustatymas, temos kryptingumas

Kiekvieno rašinio (kaip ir bet kokio kito teksto) **loginės struktūros branduolį sudaro trys elementai, tarpusavyje susiję vidiniais ryšiais.**

- **Tema** – tai, apie ką bus kalbama, kalbėjimo turinys: koks nors aptariamas gyvenimo reiškinys, procesas, ypatybė, vertybė ir kt. Tema yra tam tikros apimties (reikalauja aprėpti daugiau ar mažiau faktų), struktūros ir nusakoma reikšminiais rašinio pavadinimo žodžiais.
- **Problema** – su aptariamu objektu susijusios blogybės, stygius, nepageidautinos pasekmės ar grėsmės. Problema reiškia klausiamuoju sakiniu, gali būti nurodyta rašinio pavadinime arba formuluojama paties rašančiojo. Ji sprendžiama, gvildinama, ieškoma į ją atsakymo. Planuojant rašinį problema ir nulemia temos kryptingumą.
- **Tezė** – pagrindinė rašinio mintis, kurią rašant rašinį stengiamasi įrodyti arba kuria norima įtikinti. Ji nusako problemos sprendimą, elgesio modelį, vertybes ir susieja tas mintis, kurios plėtojamoms dėstyti pastraipose ir formuluojamos pastraipų teiginiais (teminiais sakiniais).
Jeigu rašinio branduolio nėra, tekstas tarsi subyra, tampa mozaika.

Temų formuluočių rūšys

Loginės struktūros branduolio nustatymas priklauso nuo rašinio temos (užduoties) formuluočių. Temos gali būti formuluojamos trejopai:

1. Rašinio pavadinime nurodoma tema (vardininkinis sakinytis) – tai, apie ką rašoma rašinyje. Dažniausiai taip formuluojamos literatūrinių rašinių temos, pavyzdžiui: „Dievų ir žmogaus santykiai antikos mituose“. Kiti loginės struktūros branduolio elementai nustatomi taip:

- **Problema.** Užduodamas klausimas vartojant visus pavadinimo žodžius. Tinka atvirųjų klausimų klausiamieji žodžiai, pavyzdžiui: „Kokie žmogaus ir dievų santykiai atskleidžiami antikos mituose?“

- **Tezė** yra atsakymas į iškeltą klausimą (problema), pavyzdžiui: „Antikos mituose žmogaus gyvenimas yra visiškai priklausomas nuo dievų valios ir lemties.“ Smulkesnius įrodomos minties aspektus išsiaiškinsite plėtodami temą.

2. Rašinio pavadinimas – **tezė** (tiesioginis sakinytis). Juo konstatuojamas tam tikras faktas, požiūris. Tezė sutampa su pagrindine mintimi, pavyzdžiui: „Sąžinė yra griežčiausias žmogaus teisėjas“. Pasirinkus tokią formuluotę kiti loginės struktūros branduolio elementai nustatomi taip:

- **Tema** nusakoma tais pačiais žodžiais kaip ir tezė, tik nevartojamas veiksmažodis, pavyzdžiui, sąžinės kaip griežto žmogaus teisėjo tema.
- **Problema.** Tezė reikia įrodyti, tad problema formuluojama taip: „Kodėl sąžinė yra griežčiausias žmogaus teisėjas?“

3. Rašinio pavadinimas – **problema** (klausiamasis sakinytis), kurią reikia išanalizuoti. Klausimai būna dviejų tipų:

Atvirieji klausimai

Kaip pasikeitė vyriškumo samprata visuomenėje?

Kuo ypatingas žmogaus ryšys su šeima?

Ką reiškia būti laisvam?

Kodėl pasauliui reikalingi maištininkai?

Uždarieji klausimai

Uždarieji klausimai pradami klausiamuoju žodžiu *ar*. Tokiu atveju svarbu pasirinkti požiūrį, kuriuo aptarsite temą. Pavyzdžiui, temą „**Ar** pasauliui **reikalingi** maištininkai?“ galima nagrinėti šiais požiūriais:

- *reikalingi, nes...*
- *nerikalingi; nes...*
- *iš dalies reikalingi, nes...*

Pasirinkę požiūrį kelkite problemą, kurią nagrinėsite rašydami rašinį. Verta atkreipti dėmesį, kad gebėjimas matyti analizuojamo reiškinio prieštarumą, o ne vieną tiesą priskiriamas prie aukščiausių gebėjimų.

Kai rašinio pavadinimas – atvirasis klausimas, pavyzdžiui, „Kodėl žmonės maištauja?“, kiti loginės struktūros branduolio elementai nustatomi taip:

- **Tema** nusakoma teiginiu be veiksmažodžio, pavyzdžiui, „Žmonių maištavimo priežastys“.
- **Tezė** – atsakymas į iškeltą klausimą: „Žmonės maištauja, nes nori išsikvoti laisvę, siekia apginti amžinąsias vertybes ir išsaugoti savo orumą.“

Loginės rašinio struktūros branduolį užsirašykite juodraštyje, kad rašydami rašinį sutelktumėte dėmesį į svarbiausius teksto elementus. Jei nenutolsite nuo tikslios reikšminių sąvokų prasmės, tinkamai nustatysite loginės struktūros branduolio elementus, neišsklysite už temos ribų ir kryptingai ją plėtosite, spręsite problemą nuosekliai žingsnis po žingsnio eidami prie pagrindinės aiškiai suformuluotos minties, rašinio struktūra bus gilioji (žr. p. 70).

1. **Apibrėžkite, kas yra teksto tema, problema, tezė, koks jų tarpusavio ryšys. Ko trūktų rašiniui, sukurtam be šios trinarės loginės struktūros branduolio?**

2. **Perskaitykite negrožinį tekstą apie mitinio mąstymo reikšmę žmonijai ir atlikite užduotis.**

MITINIO MĄSTYMO REIKŠMĖ

Žmogus nuo pat savo atsiradimo stengėsi susivokti aplinkoje ir suprasti savo misiją žemėje. Ieškodamas atsakymų į klausimus jis domėjosi ne tik juslių, bet ir idėjų pasauliu, peržengiančiu kasdienio gyvenimo patirtį. Regimas, materialus pasaulis toli gražu negalėjo racionaliai paaiškinti visų minčių ir patirčių. Taip atsirado mitai, pirminės religijos, sulydžiusios vaizduotę su pasaulio jutimu, gamtos ir visuomeninio gyvenimo suvokimą.

Nors iracionali mitinė sąmonė senokai nepretenduoja į tiesą, tačiau niekas nedrįsta iš jos atimti prasmės monopolio. Mat mitai nėra paprasti pasakojimai apie pradžių pradžių ir tokias paslaptis kaip gimimas ar mirtis, juose užkoduoti svarbūs žmonių gyvenimo archetipai¹, sprendžiamos etikos ir egzistencijos problemos, vertinami žmonių tarpusavio santykiai, konfliktai. Mitai egzistuoja tam, kad žmonės galėtų atkartoti, pamėgdžioti dievų gyvenimą, kad išnyktų chaosas. Tai amžinoji filosofija, susieta į nuoseklią sistemą, perduodama iš kartos į kartą kaip tradicija.

¹ *Archetipas* (gr. *archetypon* < *archē* – pradžia + *typos* – pavyzdys) – pirmavaizdis, prototipas; pirmykščių tikėjimų (daugiausia mitologijos), tautosakos, apeigų, papročių vaizdinių, susidaręs tautos kolektyvinėje sąmonėje ir konkretizuojamas meno kūrinuose, religijoje.

Mitų užduotis – teikti pagalbą žmogui, ieškančiam išeities iš probleminės situacijos. Nors mitas kalba apie įvykį, kuris tam tikra prasme atsitiko anuomet, tačiau taip pat nutinka nuolat. Tad mitas nukreipia žmogų už istorijos ribų, jo gyvenimą paverčia laiko nepaliesta vertybe. Jeigu mitas nepritaikytas žmogaus situacijai, jis miręs.

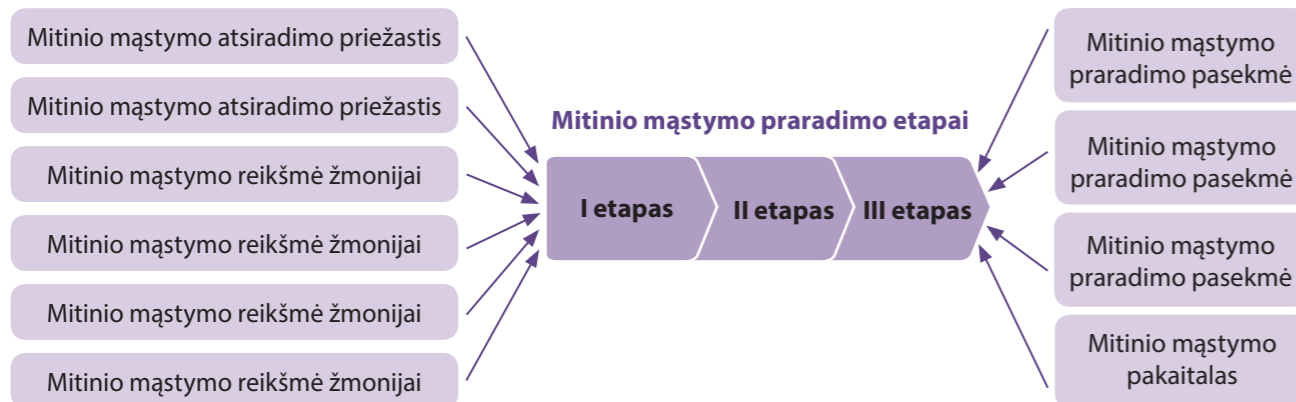
Tačiau senasis mitinis mąstymas sudužo į šipulius, kai žmogus apsiginklavo kritišku protu. Pirmąjį žingsnį *logos*¹ keliu žengė reformatoriai, įdavę žmogui į rankas knygą ir pasodinę jį skaityti vienatvėje ne bažnytinėje, o pasaulietinėje aplinkoje. Žmogus pradėjo laisvintis nuo tradicinių kultūrų, jo loginis mąstymas reikalavo nepripažinti autoritetų, tikėti faktais, tik protu įrodoma tiesa. Bet dar iki Apšvietos laikotarpio religija padėjo žmogui tapačiai save suvokti pasaulyje, tačiau vėliau visa atsakomybė už tai atiteko filosofijai ir mokslui, kurie žmogui negalėjo pasiūlyti pozityvaus savęs vertinimo. Tad XVIII a. žmogus užsisklendė, koncentravosi ties savuoju „aš“. Galutinį smūgį mitiniam mąstymui sudavė XIX a., privertęs žiūrėti tik į ateitį. Europa pradėjo manyti, kad religija pavojinga. Tam didelę įtaką padarė Čarlzo Darvino gamtamoksliniai tyrinėjimai ir Karlo Markso filosofija. Įvyko galutinis mito ir *logos* atsiskyrimas. Dievas paskelbiamas mirusiu, nes jo buvimo įrodyti negalima: „Ar dar yra koks nors viršus ir apačia? Ar neklaidžiojame begaliniame nieke?“ (Frydrichas Nyčė)

Tačiau *logos* kelias nesuteikia žmogui prasmės jausmo. Jo vietoje atsirado tik pyktis, nevilts, bejėgiškumas. Moksliniai laimėjimai nėra vienareikšmiai, tai parodė „Titaniko“ istorija, atominės bombos virš Hirošimos ir Nagasakio, Rugsėjo vienuoliktosios teroro aktas... Taigi linijinis, loginis ir istorinis mąstymo būdas pažangesnis tik materialiniu, o ne dvasiniu požiūriu.

Moderniam žmogui, išsivadavusiam iš mitinio mąstymo, kompensuoti dvasios alkį, harmonizuoti vidinį pasaulį iš dalies gali padėti tik menas, nes jis artimiausias mitams savo vaizdumu ir esme.

➤ Pagal: Karen Armstrong. *Trumpa mito istorija*. Iš anglų kalbos vertė Kristina Gudelytė. Vilnius: Alma littera, 2007

- 2.1. Ką – temą, problemą ar tezę – nusako straipsnio pavadinimas?
- 2.2. Suformuluokite kitus perskaityto teksto loginės struktūros branduolio elementus.
- 2.3. Remdamiesi perskaitytu straipsniu užpildykite struktūruotą užrašų schemą.

- 2.4. Autorė teigia, kad menas gali padėti užpildyti modernaus žmogaus dvasioje atsiradusią tuštumą. Pateikite pavyzdį.

3. Išnagrinėkite reikšminius temų žodžius ir nurodykite, kokios rūšies yra rašinių pavadinimai. Sukurkite rašinių loginės struktūros branduolius.

- Saikas antikos kultūroje
- Tik doras žmogus turi ateitį
- Ką reiškia antikos žmogui deramai gyventi?

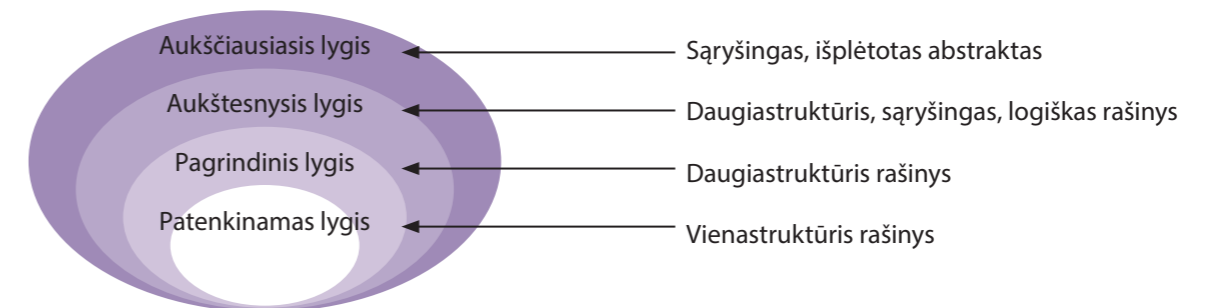
2. TEMOS SUPRATIMO LYGIAI

Sužinosite ir suprasite:

- kuo skiriasi vienas temos supratimo lygis nuo kito;
- ką reikia daryti, kad pasiektumėte aukštesnį lygį.

Kokie yra temos supratimo lygiai?

Rašinio **temos** (ir problemos) **supratimas per egzaminą vertinamas penkiais lygiais** – apibrėžiama, kiek ta tema yra išmokta, o ne prisiminta. Kaip tema suprantama, galima spręsti iš rašinio struktūros, komponavimo logikos, atskirų teksto dalių sąsajų. Svarbiausias **klasifikavimo penkiais lygiais pagal SOLO taksonomiją matas – požiūrių į temą kiekis ir kokybė**. Žemiausias yra pirmas lygis. Jis skiriamas neatlikus užduoties, neišnagrinėjus *nurodytos* temos (šio lygio neaptarsime). Kuo lygis aukštesnis, tuo mokymosi kokybė geresnė. Einama nuo konkretaus, paviršinio mokymosi prie abstraktaus, giluminio. Aukščiausia mokymosi kokybė vertinama penktu (aukščiausiuoju) lygiu.

Kaip pasiekti aukštesnį lygį?

Panagrinėkite temos „Namų reikšmė žmogaus gyvenime“ penkis lygius. **Norėdami pasiekti aukštesnį lygį turėtumėte rašinį papildyti** (žr. paryškintus žodžius). Kaip suprasta tema, aiškina pasitelkus namo ir žmogaus analogiją.

Rašinio lygis	Aprašymas
Ikistruktūris rašinys	Pateikiama su žmogaus namais nesusijusi informacija arba užduotis neatlikta.
Vienastuktūris rašinys	Kalbama tik apie namus neišryškinant jų reikšmės žmogui (viena prasminė sąvoka) arba pateikiamas tik vienas požiūris į namus (vienas temos aspektas), pavyzdžiui, <i>kaip gera turėti savo namus</i> arba <i>namai – tai vieta, kur susirenka visa šeima</i> ir pan. Pavyzdžiai tik vienos rūšies (pavyzdžiui, asmeninės patirties: <i>namiškiai grįžta namo po darbų ir mokslų</i>). Nagrinėjamas buitinis, fizinis temos lygmuo. Analogijos aiškinimas: <i>išvardytos ir trumpai aprašytos namų dalys, tačiau ne pagrindinės, kartais netinkamos</i> .
Daugiastuktūris rašinys	Aptariami svarbesni namų reikšmės aspektai, bet jie tarpusavyje nesiejami , neapibendrinama. Namai vertinami keliais požiūriais , pavyzdžiui: • <i>šėimos buvimo kartu vieta</i> ; • <i>namų jaukumo, grožio poveikis žmogui</i> ; • <i>ilgesys jų netekus</i> . Pavyzdžiai ne vienos rūšies : gali būti biografiniai faktai, literatūriniai pavyzdžiai, istoriniai faktai ir pan. Išryškinama, kas rodo namų reikšmę. Nuo vieno apibūdinamo pavyzdžio einama prie kito , neįžvelgiama prieštaravimų, trūkumų, tvirtinama viena glausta ir neginčijama tiesa . Analogijos aiškinimas: <i>matomos svarbesnės namų dalys, tačiau jos nesusiejamos į visumą</i> .

¹ *Logos* (gr.) – žodis, kalba, protas, skaičiavimas, santykis; logiškas, pragmatiškas ir mokslinis mąstymo būdas.

Daugiastruktūris, sąryšingas, logiškas rašinys

Aptariami skirtingi aspektai, pavyzdžiui: • *žmogiškųjų santykių kūrimosi vieta*; • *žmogaus būties centras*; • *ilgesys praradus namus*. **Jie siejami tarpusavyje vienu loginiu pagrindu** (pavyzdžiui, *dvasinė namų reikšmė*). Svarstoma, kaip namų praradimas, išėjimas iš namų veikia dvasinę žmogaus stiprybę, šeimos narių santykius.

Išryškinama, **kaip, kodėl** namai yra svarbūs.

Ižvelgiami, aptariami aspektų **prieštaravimai**.

Nuo konkrečių pavyzdžių (jie nagrinėjami išsamiau) einama prie abstrakčių.

Analogijos aiškinimas: *vaizduojamas tvirtai suręstas namas, suvokiama jo dvasinė reikšmė žmogui*.

Daugiastruktūris, sąryšingas, išplėtotas abstraktas

Aptariami skirtingi temos aspektai **vertinami išsamiau**, pavyzdžiui, *kokie psichologiniai, moraliniai, socialiniai ar istoriniai veiksniai lemia namų, kaip dvasinės žmogaus erdvės, vertę*.

Namų reikšmės **tema** nagrinėjama remiantis platesniu **kontekstu**.

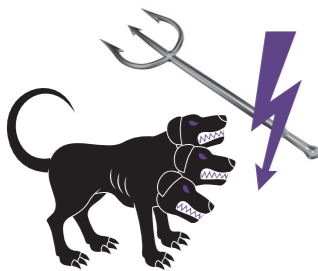
Polemizuojama.

Ižvelgti prieštaravimai derinami.

Analogijos aiškinimas: *į tvirtai suręstą namą žiūrima tarsi iš malūnsparnio, jis matomas tarp kitų namų*.

➤ *Namo analogija*. Interneto prieiga: <https://dinkajuricicblog.wordpress.com/tag/solo-taksonomija/> [žiūrėta 2018-04-25]. Pagal: Geoffrey Petty. *Irodymais pagrįstas mokymas: praktinis vadovas*. Iš anglų kalbos vertė leva Simanavičiūtė. Vilnius: Tyto alba, 2008, p. 35–39

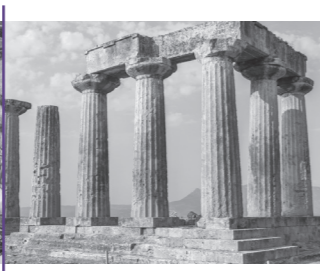
➤ **1. Remdamiesi temos supratimo lygių aprašymu surikiuokite nuotraukas ir paveikslėlius, iliustruojančius temą „Svarbiausi Olimpo dievai“, nuo vienastruktūrio iki daugiastruktūrio, sąryšingo, išplėto abstrakto ir savais žodžiais paaiškinkite, kodėl taip manote.**

1. Cerberis, šakės, žaibas

2. Olimpo dievai

3. Apgriuvusi šventykla

4. Dzeusas, Poseidonas, Hadas

2. Perskaitykite J. Masalskytės vaizdelio „Avis“, sukurto bibliniais motyvais, ištrauką ir atlikite užduotis.

Jėzus tarė: „Dievo karalystė panaši į piemenį, kuris turėjo šimtą avių. Viena iš jų pasiklydo, ir tai buvo pati didžiausia. Piemu paliko 99 ir ieškojo tos vienos, kol ją rado. Pavargęs jis tarė aviai: „Aš myliu tave labiau nei likusias devyniasdešimt devynias.“

➤ *Filosofija: žmogus – klausianti būtybė*. Šiauliai: Lucilijus, 2007, p. 126

2.1. Nusakykite ištraukos temą.

2.2. Kodėl piemu iš šimto avių labiausiai mylėjo vieną? Remdamiesi lentele (p. 9–10) atsakykite į klausimą patenkinamu, pagrindiniu ir aukščiausiuoju lygiais.

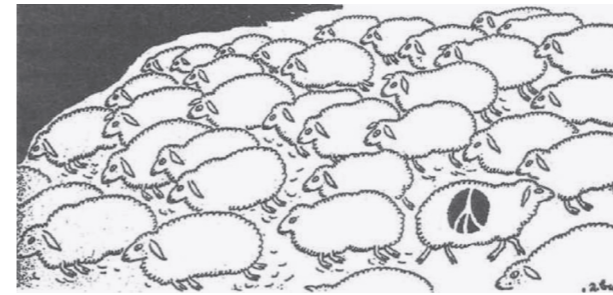
3. Perskaitykite rašytojo, kinematografininko Jono Meko knygos „Laiškai iš Niekur“ ištrauką ir atlikite užduotis.

Visi nori tik į priekį eiti. Bet aš manau, šiandieną yra daug gudriau eit atgal. Žiūrėt, ieškot, ką praradom. Ką praradom su savo visa „pažanga“. O praradom ne tik daug: galimas daiktas, kad mes esam praradę viską: orą, vandenį, žemę, upes, upelius, medžius, gėles, dainas, nekaltumą, tikėjimą viskuo, kas šventa.

Labai lengva eiti į priekį: nereikia galvoti, nes eini su minia: su televizija, su technologija, kompiuteriais, Amerika... Eini į priekį ne su galva, bet tik kad kiti jau eina į priekį. Aklai, kaip visos avys eina, taip ir aš einu...

Bet viena avis ėjo prieš srovę, atgal... į senas žalias pievas. Avis dar sapnavo, dar prisiminė...

➤ *Jonas Mekas. Laiškai iš Niekur*. Vilnius: Baltos lankos, 1997

3.1. Kokias vertybes puoselėja Jono Meko aprašoma avis? Prieš ką ji maištauja?

3.2. Palyginkite abiejų – Masalskytės ir Meko – pasakojimų avis: kuo jos panašios?

3.3. Kokiomis savybėmis turi pasižymėti maištaujanti būtybė?

3.4. Kaip kitos avys reaguoja į atsiskyrėlę? Kodėl? Gal jos teisios? Iškelkite hipotezę.

3.5. Parašykite 100–120 žodžių argumentuotą rišlų tekstą „Ar maištaujantis žmogus pasižymi dvasine branda?“ – pagrįskite savo požiūrį. Maištaujantį žmogų susiekite su atsiskyrusia nuo bandos avimi (remkitės vienu skaitytu pasakojimu) arba Prometėjumi.

3. RĖMIMASIS KULTŪROS ĮVAIZDŽIAIS

Sužinosite ir suprasite:

- ką vadiname kultūros įvaizdžiais;
- kokią reikšmę jie įgauna tekste.

Ką vadiname kultūros įvaizdžiais?

Didžiausia išmintis pasakoma keliais taikliais ir labai tiksliais žodžiais. Ne veltui senolių išmintis teigia: „Daugiažodžiavimas – lazda, kuria remiasi raišas protas.“ Žodžių perteklius kalbą daro negyvą, nenatūralią. Kad stilius būtų vaizdingas, ekspresyvus ir glaustas, galima pasitelkti senosios Europos civilizacijos paveldą. Kiekviena kultūros epocha turi savo ženklų, sparnuotų posakių, tačiau bene daugiausia įvaizdžių atkeliavę iš senosios antikos mitologijos, literatūros (pavyzdžiui: *Damoklo kardas*, *Medūzos žvilgsnis*, *Sizifo darbas*, *Heraklio žygdarbis*) ir Biblijos (pavyzdžiui: *paklydusi avelė*, *Judo bučiny*, *Kaino ženklas*). Tie įvaizdžiai ne tik suprantami Vakarų pasaulyje, bet turi savo jėgą, grožį, žadina ne tik mintis, bet ir emocijas.

Kultūros įvaizdžių reikšmė ir pavyzdžiai tekste

Užuot apibūdinę kokį nors reiškinį ilgu pasakojimu ar svarstymu, pavartokite žinomą posakį, kurio reikšmė tinka tam reiškiniui nusakyti. Posakių kilmė įvairi: antikinė, biblinė, literatūrinė. Pavyzdžiui, norėdami apibūdinti didelius vargus ir milžiniškas pastangas siekiant užsibrėžto tikslo, kuris nutolsta tik prie jo priartėjus, galite vartoti posakį *Tantalo kančios*. Kultūros įvaizdžiai ne tik suteiks jūsų stiliui glaustumo ir vaizdingumo, bet ir atskleis jūsų kultūrinį išprusimą. Tačiau nepamirškite antikos dorybių, saiko jausmo ir tikslumo – kai kurie įvaizdžiai daugiausiai. Taip pat vartojami ir lotyniški posakiai. Perskaitykite straipsnių ištraukas ir savais žodžiais pasakykite, kas perteikiama vartojamais kultūros įvaizdžiais, nusakoma glausčiau.

RENEŠANSAS

TIKSLAS

Plėtoti rašinio planavimo gebėjimus, padėti suvokti Renesanso epochos kultūrą kaip kontekstą analizuojant literatūros kūrinius, parinkti teiginiams argumentų ir kultūrinių (literatūrinių) pavyzdžių.

UŽDAVINIAI

- Remiantis strategijomis plėtoti rašinio temą, problemą.
- Sudaryti rašinio planą.
- Parinkti temoms tinkamus epigrafus.
- Atpažinti ir pritaikyti tinkamą kontekstą.
- Analizuoti, interpretuoti kūrinius; samprotauti humanizmo, asmenybės vaidmens, šalies įvaizdžio kūrimo, sąmonės manipuliavimo, patriotizmo temomis.

LAUKIAMAS REZULTATAS

Gebėti taikant strategijas išplėtoti rašinio temą, problemą ir sudaryti planą, parinkti tinkamą epigrafą ir kontekstą. Gebėti užpildyti struktūruotą grožinio teksto schemą, pagrįsti savo požiūrį, lyginti faktus, vertinti tekstą ir sieti jį su kontekstu, samprotaujant remtis spektaklio scena.

ANALIZUOJAMI KŪRINIAI

Viljamo Šekspyro tragedijos „Hamletas“, Jono Radvano poemos „Radviliada“, Martyno Mažvydo „Katekizmo“ lietuviškos prakalbos ištraukos.

SĄVOKŲ BANKAS

Temos plėtotė, planas, epigrafas, tekstas ir kontekstas; humanizmas, herojinis epas, poema, reformacija, tragiškasis herojus, tragiška situacija, dilema, pasakotojas, pasakojimas, reklama.

TAIKOMOS STRATEGIJOS

Temos žemėlapis, klausimų, trijų temos aspektų, sąvokų ir apibrėžčių, lyginimo, struktūruotų užrašų, įsivertinimo termometro ir dienoraščio strategijos; reklaminių tekstų, spektaklių mizanscenų supratimo gidai.

1. RAŠINIO TEMOS, PROBLEMOS PLĖTOTĖS STRATEGIJOS

Sužinosite ir suprasite:

- ką reiškia plėtoti temą, problemą;
- kokiais būdais plėtoti temą, problemą, kaip nustatyti temos aspektus.

Temos, problemos plėtotė

Sukūrus rašinio loginės struktūros branduolį laukia antras žingsnis – temos, problemos plėtotė, per kurią išaiškėja galimi rašinio aspektai. Vis dėlto planuojant tiek literatūrinį, tiek samprotaujamąjį rašinį tikslingiau į pirmą planą iškelti ne temą, o problemą: ji suaktyvins mąstymą, suteiks rašiniui kryptį ir vidinės logikos. **Šio proceso tikslas – suskaidyti problemą, temą į smulkesnius prasminius vienetus.** Naujų idėjų paieška ir jų taikymas – vienas sunkiausių ir atsakingiausių uždavinių, nulemiančių teksto – viso rašinio ar pastraipos – kūrimo sėkmę.

Temos, problemos plėtotės būdai

Pirmiausia reikia pasirinkti tinkamą, aiškų temos plėtotės būdą. Galima pasitelkti minčių lietu, sudaryti žemėlapius, regzti voratinklius, braižyti įvairiausias schemas – visais atvejais plane reikia pažymėti rašinio dalių sąsajas, kryptingą minties plėtotę ir pan.

Pateikiame vieną kitą temos plėtotės strategiją.

Temos žemėlapis strategija. Tai vienas populiariausių naujų idėjų kūrimo būdų. Popieriaus lapo centre užrašoma problema, nuo jos brėžiamos šakos ir ant jų pažymimos su ta problema susijusios asociacijos. Jos vėl gali šakotis į smulkesnes dalis. Nevertinkite idėjų! Svarbu lakoniškai reikšti mintis, nenukrypti nuo temos. Taip sukuriamas minčių žemėlapis, skaitomas nuo lapo centro. Pagrindiniai elementai – sąvokos, jų ryšiai.

Panagrinėkite literatūrinio rašinio „Viljamo Šekspyro sonetų žmogus“ temos žemėlapi. Rašinio problema „Kuo gyvena Šekspyro sonetų žmogus?“ užrašoma lapo centre.

Klausimų strategija. Įsivaizduokite, kad esate žurnalistas. Kokius klausimus užduotumėte pašnekovui aptardami šią problemą? Kokius pavyzdžius prašytumėte pakomentuoti, įvertinti, su koku kontekstu sietumėte aptariamą problemą?

2. RAŠINIO PLANAVIMAS

Sužinosite ir suprasite:

- kodėl prieš rašydami rašinį turite sudaryti planą;
- kaip surikiuoti teiginius;
- kaip planą pavaizduoti schema.

Planas – sėkmės garantas

Rašinio planas – scheminis rašinio konspektas – **drausmina ir įpareigoja laikytis tvarkos**. Temos, problemos plėtotė beveik visada bus plati, tad sudarant planą reikia kritiškai atrinkti aspektus, argumentus, jų pavyzdžius ar kontekstus. Planas **padeda suvokti kuriamo rašinio logiškumą, kryptingumą**: ar jo mintis aiškiai suformuluota, ar visi teiginiai ją pagrindžia. Rašydami laikykitės plano, nerašykite toje pačioje pastraipoje apie daugelį skirtingų dalykų, kad neatsirastų minties šuolių.

Kaip surikiuoti dėstymo dalies teiginius?

Kaip tinkamai išdėstyti dėstymo dalies teiginius, kartais nulemia vienokios ar kitokios tezės (pagrindinės minties) strategijos reikalaujanti tema. Pavyzdžiui, gvildenant su laiku susijusias problemas, vertybes, parankiausias chronologinis teiginių išdėstymas. Pabrėžti laiko seką padės siejamieji žodžiai: *iš pradžių / pirmiausia, paskui / vėliau, galiausiai / galop...* Visais kitais atvejais apžvelgiant priežasties ir pasekmės ryšio, temų tvarkos, probleminio sprendimo klausimus dėstymo dalies teiginiai gali būti pateikiami trejopai:

- 1) pradedama nesvariu argumentu, baigiama svariausiu;
- 2) pradedama svariausiu argumentu, baigiama nesvariu;
- 3) pradedama svariu argumentu, baigiama svariausiu, viduryje pateikiami silpniausi argumentai. (Nestoro rikiuotė pagal Homero poemą „Iliada“)

➔ Pagal: Regina Koženiauskienė. *Retorika: iškalbos stilistika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1999, p. 132–133

Rašinio plano schemos

Yra keli išplėstinio rašinio plano sudarymo būdai. Pasirinkite jums tinkamiausią. **Svarbiausia, kad išplėstinis planas būtų viename puslapyje – žvilgsnis turi aprėpti visas plano dalis**. Įžanga kuriama paskiausiai, kai išryškėja tezės įrodymo žingsniai.

Rašinio planas padės išdėstyti tezės įrodymo žingsnius.

Pateiksime porą plano užrašymo pavyzdžių.

Mąstymo žemėlapis. Jis gana paprastas, tinkamas nesudėtingiems, žemesnio lygio rašiniams arba mokantis planuoti.

Koks asmenybės vaidmuo Renesanso visuomenėje?

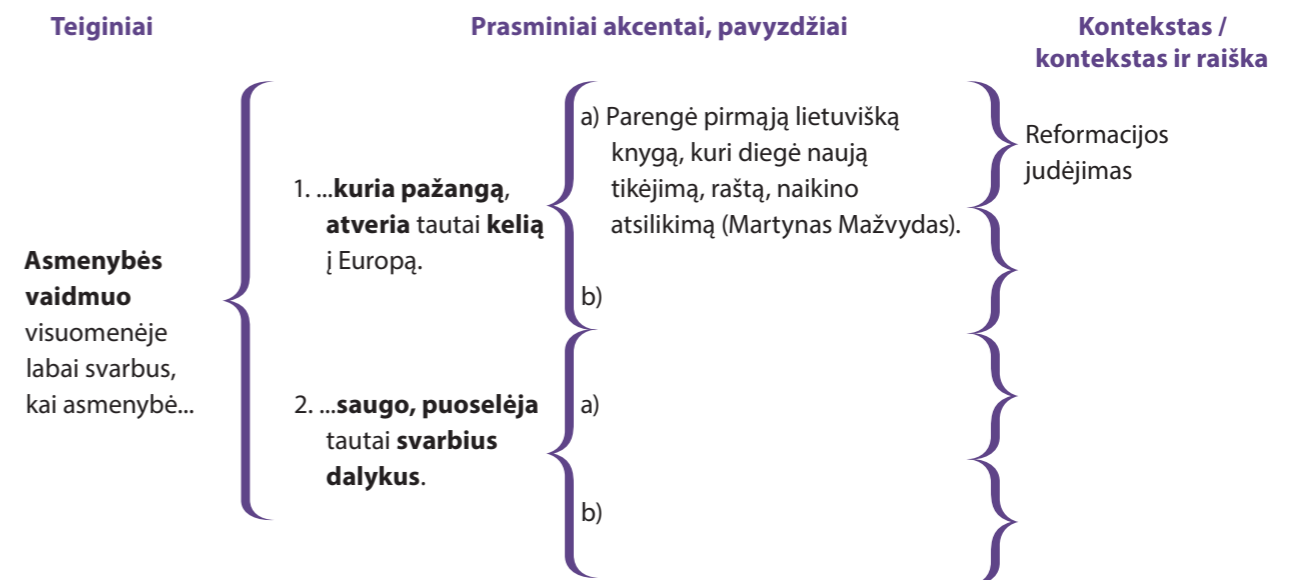
PLANAS

(klausimas, į kurį atsakote, kai rašinio tema pateikiama ne klausiamuoju sakiniu)

I. Įžanga (kryptis / tezė)

Renesanso epochoje iškilo ne viena ryški ir didi asmenybė. Vadovaudamasi humanistiniais idealais ji darė įtaką visuomenei, keitė tautos požiūrį į savo tapatybę.

II. Dėstymas

III. Dėstymo išvados. Tezė (ką įrodžiau / išaiškinau)

Planas lentelė. Jame, be dėstymo teiginių grafos, pateikiamos dar keturios, apimančios visus – patenkinamo, pagrindinio, aukštesniojo ir aukščiausiojo lygių – gebėjimus. Mokantis konteksto (literatūrinio rašinio atveju – ir raiškos) grafas galima pridėti palaiapsniui, pagal poreikį – planuoti dvi dėstymo pastraipas.

Kokios Renesanso epochos idėjos vis dar svarbios šiuolaikiniam žmogui?

PLANAS

(klausimas, į kurį atsakote, kai rašinio tema pateikiama ne klausiamuoju sakiniu)

I. Įžanga (kryptis / tezė)

Renesanso epochos humanistinės nuostatos, požiūris į žmogų kaip į laisvą ir visapusiškai išsivysčiusią asmenybę bei tam tikros tautos atstovą lieka aktualūs ir šiandieniniame pasaulyje, kuriame karaliauja globalizmas, mokslo pažanga, vartotojiška sąmonė.

BAROKAS

TIKSLAS

Padėti suvokti, koks – dedukcinis ar indukcinis – mąstymo būdas yra artimesnis, skatinti kūrybiškumą, kritiškumą ir samprotaujant remtis baroko kultūra.

UŽDAVINIAI

- Suvokti teksto struktūrą ir klasikinę dėstymo pastraipą.
- Ugdytis dedukcinio ir indukcinio mąstymo kompetencijas.
- Analizuoti ir kurti analogijas.
- Nagrinėti ir interpretuoti baroko epochos kūrinius, samprotauti likimo, žmogaus prieštarinimo, dvasinės stiprybės temomis remiantis platesniais kultūros kontekstais.

LAUKIAMAS REZULTATAS

Gebėti kurti struktūrinį tekstą, samprotauti dedukciniu ir indukciniu būdu, analizuoti ir kurti analogijas.

ANALIZUOJAMI KŪRINIAI

Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus odes lyginsite su Vytauto Mačernio sonetais.

SĄVOKŲ BANKAS

Dedukcija, indukcija, tradukcija, analogija, alegorija, vanitas; likimas, fatalizmas, stojiška asmenybės laikysena, odė, sonetas, žmogaus ir pasaulio prieštarinimas.

TAIKOMOS STRATEGIJOS

Analogijos kūrimo, struktūruotų užrašų, įsivertinimo termometro ir dienoraščio strategijos, paveikslų supratimo gidas.

1. TEKSTO STRUKTŪRA

Sužinosite ir suprasite:

- kokia yra kiekvieno teksto struktūra ir kokios jos dalių funkcijos;
- kaip galima skirstyti tekstą į pastraipas.

Pastraipų rūšys: įžanginė, dėstymo, išvadinė

Tekstas susideda iš pastraipų. Pastraipa – teksto dalis, reiškianti vieną baigtinę mintį ir prasidedanti nauja eilute. Taigi nauja eilutė žymi, kad prasideda nauja mintis. Bet kurį **tekstą tradiciškai sudaro įžanga (pradžia), dėstymas ir pabaiga (išvados), taigi ir pastraipų rūšys yra trys: įžanginė, dėstymo ir išvadinė**. Kiekviena pastraipa atlieka tam tikrą funkciją. *Įžanginės* pastraipos misija – supažindinti su tema, jeigu reikia, ir su nagrinėjama problema. *Išvadine*, arba *apibendrinamąja*, pastraipa nusakoma, prie kokių įžvalgų prieita svarstant temą (problema). *Dėstymo* pastraipose rutuliojama pagrindinė mintis, ji pagrindžiama faktais, autoritetų mintimis, iliustruojama pavyzdžiais.

Įžanginė pastraipa yra tarsi namo pamatas, kuris kiekvienam statiniui apskaičiuojamas atskirai, atsižvelgiant į namo plotą, aukštį ir pan. Ant negilių, silpnų pamatų daugiaaukščio namo nepastatysi – jie neatlaikys, įgrius sienos. Taip ir su įžanga. Ji siejama su tema, teze, deda pamatus visiems dėstymo aspektams, klausimams ir nėra pernelyg bendro pobūdžio (tinkama daug kam), todėl rašoma tuomet, kai tie aspektai pasirenkami.

Rašinio išvados – namo stogas. Geras rašinys su bloga pabaiga – kaip namas be stogo – nepalieka jokio įspūdžio. Išvados – viso rašinio reziumė. Jos turi būti stiprios, koncentruotos ir vainikuoti visas dėstymo mintis, pabrėžti pagrindinės minties svarbą.

Dėstymas – svarbiausia rašinio dalis. Joje visais turimais argumentais pagrindžiama, įrodoma tezė. Tai visų pasirinktų duomenų, faktų, argumentų ir jų iliustracijų išdėstymas. Tradiciškai vienai pagrindinės minties daliai išaiškinti ar pagrįsti skiriama elementari klasikinė pastraipa (rašinyje iš viso jų 2–3).

Teksto skaidymas į pastraipas

Klasikinė teksto struktūra reikalauja skaidyti tekstą į pastraipas, tačiau šiuolaikinėje publicistikoje dažnai **pastraipos skirstomos pagal vidinę minties logiką**: kiekvienas atskiras dalinio teiginio argumentas ir jį pagrindžianti medžiaga (pavyzdžiai, faktai ar kt.) rašomi naujoje eilutėje.

Panagrinėkite samprotaujamojo rašinio „Kokiomis dvasios ligomis serga šiuolaikinis žmogus?“ vienos pastraipos du galimus užrašymo variantus.

Dėstymo pastraipa, paremta klasikine teksto struktūra

Neretai savo draugus girdžiu besipuikuojant, neva jie esą kosmopolitai. Išties šis žodis turi savo magiją: juo perteikiami beribiai jauno žmogaus norai, laukiamo gyvenimo paslaptis, nežinia... Tuo labiau kai pasaulis tapo toks atviras ir prieinamas. Esu tikras, kad tarp šių draugų būtų populiarius senovės graikų filosofas Diogenas (tik, be abejo, tektų jį iškraustyti iš statinės ir apgyvendinti prabangiame name), pirmasis pasivadinęs pasaulio piliečiu ir... išjuokęs tradicinį žmogaus prisirišimą prie savo namų, krašto. Galbūt būsiu ne toks modernus, bet man priimtinesnis kitas požiūris – žmogus turi išsaugoti ryšį su savo tėvų žeme, namais, kuriuose augo, forma-

Dėstymo pastraipos, paremtos vidine minties logika

Neretai savo draugus girdžiu besipuikuojant, neva jie esą kosmopolitai. Išties šis žodis turi savo magiją: juo perteikiami beribiai jauno žmogaus norai, laukiamo gyvenimo paslaptis, nežinia... Tuo labiau kai pasaulis tapo toks atviras ir prieinamas. Esu tikras, kad tarp šių draugų būtų populiarius senovės graikų filosofas Diogenas (tik, be abejo, tektų jį iškraustyti iš statinės ir apgyvendinti prabangiame name), pirmasis pasivadinęs pasaulio piliečiu ir... išjuokęs tradicinį žmogaus prisirišimą prie savo namų, krašto.

Galbūt būsiu ne toks modernus, bet man priimtinesnis kitas požiūris – žmogus turi išsaugoti ryšį su savo